

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קיח

לדעת רבנן חייבים לאכול שלש סעודות בשבת, ולדעת רבי חידקא ארבע. שנאמר "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לָהּ הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בַשָּׂדֶה", המילה 'היום' נאמרה בפסוק שלש פעמים, לדעת רבי חידקא זה בא ללמד שצריך לאכול 'היום' שלש סעודות חוץ מליל שבת, ולדעת רבנן שלש סעודות כולל ליל שבת.

משנתנו אינה כרבי חידקא, שהרי רבי יוסי אומר בסיפא 'לעולם מצילים מזון שלש סעודות', ומשמע שהוא חולק על תנא קמא רק כמה מותר לו להציל לאחר כשכבר אכל סעודה אחת או יותר, אבל גם ת"ק וגם רבי יוסי סוברים שחייב לאכול שלש סעודות בשבת ולא ארבע.

משנה במס' פאה: מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מהתמחוי (= קערה גדולה שגובים בה גבאי הצדקה אוכל מבעלי בתים, ומחלקים לעניים שתי סעודות בכל יום), כדי שלא יגזול מהעניים. מי שיש לו מזון ארבע עשרה סעודות לא יטול מהקופה (= יש בה מעות לפרנס עניים בני טובים שמתביישים ליטול מהתמחוי, ומחלקים להם בכל ערב שבת, ונמצא שיש להם שתי סעודות לכל יום למשך שבוע).

הגמרא מקשה שלכאורה משנה זו אינה לא כרבנן ולא כרבי חידקא, שהרי לדעת רבנן צריך לתת לו חמש עשרה סעודות (= סעודה נוספת לשבת) ולרבי חידקא שש עשרה סעודות (= שתי סעודות נוספות לשבת). הגמרא מתרצת שאפשר להעמיד את המשנה כרבנן, אלא שאומרים לו שאת הסעודה שהוא צריך לאכול במוצ"ש שיקדים ויאכל בסעודה שלישית. ואפשר להעמידה גם כרבי חידקא, שאומרים לו שאת הסעודה של ערב שבת יאכל בליל שבת ואת הסעודה שהוא צריך לאכול במוצ"ש שיקדים ויאכל בסעודה שלישית, וכך יספיקו לו ארבע עשרה סעודות. למסקנת הגמרא משנה זו היא כדעת רבי עקיבא הסובר 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות', ויאכל בשבת רק שתי סעודות כמו ביום חול כדי לא להטיל על אחרים את כבוד שבתותיו.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

משנה במס' פאה: אין פוחתים לעני העובר ממקום למקום מככר לחם הנקנה בפונדיון (= סוג מטבע), כאשר מחירם של ארבע סאין של חיטים הוא סלע (שאז אפשר לקנות בפונדיון ככר העשוי מרבע קב חיטים, שהוא מזון שתי סעודות). ואם הוא לן אצלם לבילה, נונתים לו פרנסת לינה (= מיטה ולבדים להניח תחת מראשותיו). ואם שבת אצלם בשבת, מוסיפים לו על השתי סעודות עוד שלש סעודות. אפשר להעמיד משנה זו גם כרבי חידקא, אלא שמדובר שהוא הביא עמו סעודה אחת ואומרים לו שיאכל אותה בערב שבת, וביום שבת יאכל עוד ארבע סעודות ואת הסעודה החמישית יאכל במוצ"ש, וביום ראשון נותנים לו עוד סעודה לדרך.

הדחת קערות ונוסות בשבת: קערות שאכל בהם ערבית מותר לו להדיחן כדי לאכול בהן שחרית, וכן בשחרית ובצהרים. קערות שאכל בהן מן המנחה והלאה לא ידיחם, משום שהוא מדיחן לצורך חול שהרי לא יאכל עוד סעודה בשבת. אבל כוסות קיתונות וצלוחיות מותר לו להדיחן כל היום, לפי שאין זמן קבוע לשתייה, וגם מן המנחה והלאה הוא שותה בהן.

הגמרא מביאה מימרות במעלת אכילת שלש סעודות בשבת, עונג שבת, ומעלת המשמר שבת כהלכתה, ובעניינים שונים.